

TURKEY EU RELATIONS

İLKER GİRİT

0845701

AVRUPA BİRLİĞİ VE DARALMA.(!)

AVRUPA BİRLİĞİ KURUMLARININ ADAYLIK
SÜRECİNDEKİ ROLÜ VE ETKİSİ

07-01-2011

Avrupa Birliği ve daralma.(!)

Nereden çıktı bu Avrupa Birliği?

Avrupa Birliği, büyük aşklar kavgayla başlar misali, 2. Dünya Savaşı'nın ardından Avrupa'daki silah üretimini dizginlemek için, silahların ham maddesi olan kömür ve çelik üretimini kontrol altına alan bir topluluk olarak kuruldu.

Çağın gerektirdiklerine uygun hale gelmek adına; Birliğin ismi, üyeleri, amaçları ve bunlar gibi birçok yapısal ve politik değişimler geçirdi. Sonucunda bugün baktığımızda, ekonomik politikaları, hukuki alt yapısı, mali işbirliği gibi konularda diğer dünya ülkelerine örnek teşkil ediyor.

Bahsettiğim konularda örnek alınan bir kurum oluşturmak o kadar da kolay değil. Ayların, yılların geçmesi ve geçen bu zaman diliminde de iyi bir işbirliği halinde, düzenli işleyen bir yapının olması gerekiyor. Peki, Avrupa Birliği'ne baktığımızda bunu görebiliyor muyuz?

Avrupa Birliği, içerisinde bulunan Konseyi, Komisyonu ve Parlamentosu başta olmak üzere birçok karar alma, yürütme ve denetleme organıyla karmaşık bir yapı içerisinde düzgün sayılabilecek şekilde çalışmaktadır.

Genişleme nerede başlıyor?

Burada, Avrupa Birliği kurumlarının Avrupa Birliği genişleme politikası ve aday devletlerin Avrupa Birliği'ne uyumu üzerindeki etkisini tartışacağız. İlk olarak kısaca genişlemeden bahsetmek istiyorum.

Avrupa Ekonomik Topluluğu adıyla, 6 devlet tarafından kurulan Birlik, yıllar içinde 27 devleti içine aldı ve coğrafi genişliği Kuzey Atlantik'ten Karadeniz'e kadar uzandı. En büyük genişleme hamlesini 2004 yılında gerçekleştiren Birlik, çoğunluğu Doğu Avrupa'da bulunan 10 devleti sınırları içerisine aldı.

Avrupa Birliği bu genişleme hamlelerinin birçoğunda, bazı siyasi hedeflerini de göz önünde bulundurduğunu söylersek yalancı olmayız. Özellikle de Doğu Bloku olarak isimlendirilen devletlerin üyelik süreçlerinde, sosyoekonomik seviyelerinin uygunluğunun gözlenmesi göz ardı edilmiştir.

Genişleme nerede başlıyor sorusuna burada yanıt vermek gerekirse, siyasi ve ekonomik çıkarların kullanılabilir olduğu durumlarda genişlemenin gerçekleştiğini söyleyebiliriz. Bu durumda tüm aday ülkelerde; ekonomik, kültürel, yasal uyumun yanında bazı diğer aktörler de önem arz ediyor.

Türkiye'ye karşı daralma.(!)

Türkiye'nin Avrupa Birliği serüveni, 1959 Avrupa Ekonomik Topluluğu'na yapılan ortaklık başvurusu ile başlıyor. Akabinde yapılan anlaşmalar, imzalanan protokoller, üzerinde uzlaşılan paketler vs. süreç günümüze kadar devam ediyor.

Bu adaylık sürecinde, gerek Türkiye'nin yetersiz politika üretmesi ve iç dinamikler gerekse de Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye karşı takındığı tutum, sürecin hala devam etmesine neden oldu. Bunu da, ilk dönemlerde Türkiye'ye karşı olan geniş bakışın gittikçe daralmasına neden olduğunu söyleyebilirim.

Avrupa Birliği kurumlarının genişlemedeki rolü.

Genişleme politikası içerisinde olduğunu söylediğim çeşitli dinamiklerin yanı sıra, bu işin görünen yüzü Avrupa Birliği kurumlarıdır. Bu kurumların başlıcaları; Avrupa Parlamentosu, Avrupa Komisyonu, AB Türkiye Delegasyonu, Avrupa Konseyi'dir.

Avrupa Parlamentosu

Avrupa Birliği üyesi devletlerin halklarının, yani yaklaşık 500 milyon kişinin temsil edildiği yer Avrupa Parlamentosu'durⁱ. İçerisinde birçok siyasi grubu bulundurarak yasama sürecine katılır. Avrupa Birliği genişleme sürecindeki rolleri ise önemlidir.

Parlamento belirlediği raportörler ile aday ülkelerin ekonomik, siyasi ve sosyal yapıları konusunda bilgi sahibi olur. Bunun yanında, Parlamento'yu önemli konuma getiren diğer etken ise, aday ülkelerin üye olmaları Parlamento onayına bağlı olmasıdır. Avrupa Birliği kurucu anlaşmasına göre, aday ülkenin üyelik için Parlamento'dan oy birliği ile çıkan olumlu bir karara ihtiyacı vardır. Bunun olmaması durumunda, AB'ye üyelik mümkün değildir.

Avrupa Komisyonu

Aday ülkelerin daha çok muhatap olduğu Avrupa Birliği Kurumu, Avrupa Komisyonu'dur. Avrupa Komisyonu, aday devletlerin takibini yaparak ilerleme raporları hazırlar. Komisyonun öncelikle izlediği genel üyelik prensipleri; Avrupa Birliği kurucu anlaşmasında belirtile; özgürlük, demokrasi, insan hakları-temel özgürlüklere saygı ve hukukun üstünlüğüdür.ⁱⁱ

Avrupa Birliği adaylık sürecinin ilk aşaması, müzakerelerin başlaması ile gerçekleşir. Avrupa Birliği, aday ülkelerin sosyal ve hukuki entegrasyonu için "acquis" adında, müzakere olarak isimlendirdiğimiz başlıkların uygunluğunun sağlanması gerekmektedir. Avrupa Komisyonu bu başlıkların uygunluğunu kontrol ederek aday ülkelere tavsiyelerde bulunur.

Adaylık süreci içerisinde, aday ülkelerin AB'ye en iyi şekilde uyumu için mali yardımlar mevcuttur. Bu yardımların yönetimini de Avrupa Komisyonu yapar. Bu mali destekler “pre-accession financial aid” olarak adlandırılır. Aday ülkeler, projeleri ile kendilerine ayrılan havuzdan mali destekler alabilir. Bu destekler, kültürel entegrasyonların yanında alt yapı projelerini de kapsamaktadır.

Avrupa Komisyonu altında bulunan “Director General Enlargement” AB'nin genişleme politikası üzerine çalışır ve adaylık sürecini yürütür. Genişlemeden sorumlu komisyon üyesi Stefan Füle'dir.ⁱⁱⁱ

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu

Türkiye'nin aday ülke olarak resmen ilan edilmesinin ardından karşılıklı ilişkilerin hızlandırılması ve güçlendirilmesi gerekmemiştir. Bu ihtiyaçların karşılanması için, Avrupa Birliği'nin Türkiye'deki elçiliği olarak görebileceğimiz Delegasyon kuruldu.

Delegasyonun adaylık süresince görevlerini belli başlıklar altında açıklayabilirim. Bunlar; Türkiye'nin dış politikasına yönelik raporlar hazırlamak, Gümrük Birliği hükümlerinin takibi, Türkiye'nin siyasi kriterler ve müktesebata uyum konusunda raporlarını hazırlayarak Avrupa Komisyonu'na iletmek ve son olarak da katılım öncesi yardımların düzgün şekilde projelendirilip uygulandığını takip etmek.^{iv}

Delegasyon'un başında Büyükelçi sıfatı ile Marc Pierini bulunmaktadır. Delegasyon çeşitli başlıklar altında bölümlere ayrılmıştır ve bu bölümlerde Avrupa Birliği vatandaşı temsilciler vardır. Bu birimlerde Türk vatandaşları da çalışabilmektedirler. 16 Aralık 2010 tarihinde, Delegasyon'da Sosyal Politika ve İstihdam Sektör Yöneticisi Numan Özcan ile yaptığım görüşmede^v, Delegasyon'un çalışma alanları üzerine konuştuğumda, Delegasyon olarak ilgilendiklerinin daha çok mali konular olduğunu belirtmişti.

Avrupa Konseyi

Avrupa Birliği üyesi üye ülkelerin liderlerini bir araya toplayan en yüksek Avrupa Birliği kurumudur. Devlet liderlerini bir araya getirdiği için daha çok politik konular konuşulur ve karara bağlanır. 27 üye devlet liderlerinin yanında bir de Komisyon Başkanı bu Konseyde bulunur ve burada Komisyonu temsil ederek devlet liderlerini bilgilendirir.

Avrupa Konseyi'nin genişleme üzerine söz sahibidir çünkü her ne kadar genişlemenin Avrupa Komisyon'da yapılan çalışmalarla değerlendirildiği düşünülse de Avrupa Konseyi'nin söyleyeceği sözler siyasi olarak bağlayıcıdır diyebilirim. Örneğin, 1969'da Lahey'de ve 2002'de Kopenhag'da genişleme üzerine kararlar almışlardır.

Adaylık Sürecinde Türkiye ne yapıyor?

Avrupa Birliği kurumlarının yanında, elbette aday devletin kurumlarında da çalışmalar yürütülmeli ve entegrasyon için, bu çalışmaların ortak yürütülmesi gerekiyor ki Avrupa Birliği üyeliği gerçekteştiğinde, kurumlar işbirliği haline çalışabilsin.

Türkiye'de Avrupa Birliği müzakere sürecini, ilk olarak Dış İşleri Bakanlığı yürütmeye başlamıştı fakat sonrasında daha düzenli ve geniş kapsamlı bir yol izlenmesi için Avrupa Birliği Genel Sekreterliği kuruldu. Bunun yanı sıra, 2010 yılı içerisinde başlatılan çalışmayla, her ilde bir Vali Yardımcısı Avrupa Birliği Temas Noktası olarak görev almaya başladı. Bu isimler öncesinde Brüksel'de eğitim aldılar.^{vi}

Avrupa Birliği sürecinde yerelde çalışmalar yapmak ve çeşitli işbirliği çağrılarına karşı projeler geliştirmek üzere, her il ve ilçe belediyesinde AB çalışma birimleri-ofisleri açıldı. Bu birimler daha çok Merkezi Finans ve İhale Birimi tarafından çağrısı yapılan hibelere projeler hazırlıyorlar. Ayrıca yerelde de çeşitli etkinlik ve bilgilendirme çalışmaları yapıyorlar. İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 15-16 Mayıs tarihlerinde, Avrupa Günü etkinliklerine destek sağlamıştı.

Devlet kurumlarında oluşturulan birimlerle üst düzey çalışmalar yapılırsa da, Avrupa Birliği'ne girilmesiyle birlikte, toplum olarak farklılıklar geçireceğiz. Bunun için, devlet kurumlarının uyumundan ziyade toplumunda uyumu gerekmektedir. Bu amaç doğrultusunda, Sivil Toplum Kuruluşlarının çalışmaları vardır. Avrupa Birliği de belirlemiş olduğu hibe programlarıyla, bu çalışmaları desteklemektedir. Özellikle Kültürlerarası Diyalog ve Sivil Toplum Diyalogu başlıkları altında birçok fon STK'ların kullanımına sunulmuştur.

Sivil Toplum Kuruluşlarının yanı sıra Gençlik alanında da projeler geliştirilmektedir. Bu kapsamda, Başbakanlık'a bağlı olarak Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi (Ulusal Ajans) kurulmuştur. Bu merkezin koordinatörlüğünde, öğrenciler tarafından çokça bilinen Erasmus programı yürütülmektedir. Bunun yanında daha çok lise öğrencilerinin faydalandığı Comenius programları vardır. Milli Eğitim Bakanlığı, il ve ilçe müdürlüklerinde oluşturdukları birimlerle bu programların kullanımını arttırmayı planlamaktadır. Özellikle liselerde ve ilkokullarda İngilizce öğretmenleri vasıtası ile bu projelerin kullanımını arttırmayı düşünüyorlar.^{vii}

Devlet kurumlarının ve STK'ların yanı sıra, gençlerin de bağımsız olarak, Avrupa'daki muadilleriyle birlikte hazırladıkları projelerine hibe bulmaları zor değil. Her Avrupa Birliği üyesi, aday ve adaylığı muhtemel olan ülkede bulunan (Türkiye'de Ulusal Ajans) devlet kurumları vasıtası ile hazırlanan gençlik projelerine fon bulunabilir. Ayrıca, projeler dışında bu kurumlar tarafından yürütülen uluslararası eğitimlere Avrupa Birliği hibeleri ile katılmak mümkün.^{viii} Gençlik Programlarına ayrılan bütçe son yıllarda %100 oranında kullanılmaya başlandı. Bu nedenle, ayrılan bütçenin Avrupa Birliği tarafından ve Türkiye Cumhuriyeti kaynakları kullanılarak arttırılması söz konusudur.^{ix}

ⁱ <http://www.europarl.europa.eu/parliament/public/staticDisplay.do?id=146&language=en>

ⁱⁱ http://ec.europa.eu/enlargement/how-does-it-work/index_en.htm

ⁱⁱⁱ http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/fule/index_en.htm

^{iv} <http://www.avrupa.info.tr/Delegasyonumuz/Gorev.html>

^v 15 Aralık 2010 tarihinde, fikir alış verişi ve Delegasyonun işleyişi hakkında bilgi almak için İstanbul Gençlik Meclisi, AB Komisyonu (<http://eucommission.wordpress.com/>) adına Numan Özcan ile görüştük.

^{vi} 16 Aralık 2010 tarihinde, ABGS Proje Uygulama Başkanı Bülent Özcan ile yaptığımız görüşmede söylendi.

^{vii} 5 Ocak 2011 tarihinde, İstanbul Milli Eğitim Müdürü Muammer Yıldız ile yaptığımız görüşmede dile getirdi.

^{viii} <http://www.ua.gov.tr/index.cfm?action=detay&bid=13>

^{ix} 15 Aralık 2010, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi Başkanı, Fatih Hasdemir tarafından söylendi.

İlker Girit,

<http://www.facebook.com/igirit>

<http://twitter.com/ilkerigit>

<http://ilkerigit.blogspot.com>

<http://ibbgenclikmeclisi.com/lcSayfa.aspx?Kodal=1179>

<http://eucommission.wordpress.com/the-eu-commission/the-members/>

<http://bilet.bahcesehir.edu.tr/?tag=ilker-girit>

<http://www.panoramio.com/user/326012>

http://www.limankoy.net/index.php?option=com_contact&view=contact&id=52

<http://www.uniaktivite.net/aktiviteler/11651/avrupa-kultur-baskenti-semineri-ve-gonullu-programi-tanitimi>

http://www.caydef.com/Pages.asp?cat_id=4&cat2_id=4&wid=2698

<http://www.cayhaber.net/haber/aydefde-sivil-toplum-diyalogu-hibe-program-toplants>

İletişim,

ilkerigit@gmail.com

Bahçeşehir Üniversitesi,

2. Sınıf AB İlişkileri Öğrencisi